

[Riishøj]

lerne, og som naturligvis ikke alene er gjort på det, man kan kalde traditionelle forsøgs-gymnasier. Ministeren nævnte også andre gymnasier, som har indført forsøg med strukturelementer, bl.a. med integration af EDB i de enkelte fag. De skal naturligvis med, men det er særdeles væsentligt, at man får strukturforsøgene ind, og at man ikke, som ministeren gør i sit forslag, afviser dem og laver sandsynligvis lovforslag om gymnasiet, der helt klart afviser, uden en samlet evaluering oven i købet de struktur erfaringer, der er gjort i gymnasiet.

Der er ikke noget bevis for, at f.eks. gennemsnittet ved studentereksamen blandt eleverne fra Herlev statsskole og fra Marselisborg gymnasium er dårligere. Hvis vi tager de traditionelle prøver med det faglige indhold, kan man ikke bevise, at studentereksaminerne har et dårligere niveau. Vi må altså ud i en debat om, hvorvidt man direkte kan bevise, at de kvalifikationer, eleverne får ved strukturforsøgene, er dårligere.

Vi har lagt dette frem også for at få grundprincipperne præsenteret i den debat, der vil komme. Vi håber, at hele gymnasiesagen får et lykkeligt resultat, og at vi i hvert fald ikke får et yderligere fagopsplittet og stresset gymnasium, sådan som ministeren lægger op til.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Den første del af hr. Riishøjs sidste indlæg vil jeg gerne kvittere for. Det er tankevækkende, at der her både fra SFs side og fra socialdemokratiets side klart tages afstand fra de luftkasteller, der blev opstillet i U-90, og som prægede den pædagogiske debat i begyndelsen af 1970'erne.

Når vi på det punkt har opgivet tankegangen fra begyndelsen af 1970'erne, kunne det også være, at man skulle opgive et andet punkt, som man dyrkede meget i begyndelsen af 1970'erne, nemlig drømmen om, at gruppeorienterede, problembestemte projekter var det eneste saliggørende i undervisningen. Måske skulle også det luftkastel fra begyndelsen af 1970'erne opgives. Hvis det var tilfældet, blev vi helt enige.

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Nu har ministeren jo læst forslaget grundigt, og der står bl.a., at undervisningen skal forløbe i en vekselvirkning mellem en faglig undervisning og en gruppebaseret, emneorienteret undervisning. Der er altså en vekselvirkning. Det, vi foreslår her, er ting, der heldigvis er foregået i gymnasiet, nogle arbejdsformer i gymnasiet, en pædagogisk vekselvirkning, som vi ikke mener har givet dårlige resultater. Vi har aldrig ment, at det, at man sidder i grupper i tre år, er det eneste saliggørende. Det er en grov forenkling.

Hvis vi opgiver den 12-årige enhedsskole og ministeren opgiver sin angst for emneorienteret undervisning, kunne det være, at vi kunne mødes, men det er nok overoptimistisk.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 34:

Forslag til folketingsbeslutning om reelt elevdemokrati i folkeskolen.

Af J. K. Hansen (S) m.fl.

(Fremsat 7/11 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Som jeg bemærkede sidste gang, vi drøftede dette forslag, har regeringen også et ønske om at styrke elevernes indflydelse og selvbestemmelse i folkeskolen.

[Undervisningsministeren]

Jeg er enig i, at ungdomsåret må være en god anledning til, at der sættes initiativer i gang i denne retning. Jeg har derfor, som forslagsstillerne ved, iværksat nogle initiativer, dels ved at udarbejde en pjece om øget elevansvar, som snart vil blive udsendt til bl.a. folkeskolerne i den endelige udformning, dels ved at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal revidere undervisningsvejledningen fra 1977 om skole, elev og forældre.

Det første punkt i socialdemokratiets forslag går ud på, at der skal udarbejdes en bekendtgørelse, som fortolker og præciserer bestemmelsen i folkeskolelovens § 16, stk. 4, om samarbejde mellem lærere og elever om den nærmere tilrettelæggelse af undervisningen.

Næste punkt drejer sig om i vejledningsform at give anvisninger om elevernes indflydelse på tilrettelæggelsen af den daglige undervisning.

I punkt 3 stilles der forslag om endnu en vejledning, nemlig vedrørende elevrådene. Jeg kan oplyse, at den omtalte vejledning om skole, elev og forældre vil komme til at indeholde et afsnit om elevrådsarbejdet, og jeg kan føje til, at pjecen vil omtale elevrådene mere udførligt, end tilfældet har været i udkastet.

I punkt 4 foreslås det, at elevråd og fælles-elevråd lovsikres på samme måde som lærerråd og fælleslærerråd. Jeg kan i den anledning oplyse, at vi i regeringen overvejer, om der skal fremsættes forslag til ændring af skolestyrelseslovens § 80 b. Hensigten med den påtænkte ændring er at fastsætte en pligt for de kommunale skolemyndigheder til at bistå og støtte eleverne med elevrådsarbejdet på skoler, som har 5 klassetrin, og som har 5. klassetrin og klassetrinene derover.

Overvejelserne beror bl.a. på en vurdering af indkomne høringsvar. Hvis overvejelserne falder positivt ud, og hvis høringsvarene er positive, vil jeg i nær fremtid fremsætte et forslag om ændring af § 80 b, og man vil således opnå en lovsikring af elevrådene i den retning, som foreslås i beslutningsforslaget. Her kan vi altså sandsynligvis mødes, men lad os nu se, hvad høringen siger.

I punkt 5 foreslås det, at der sikres elevråd og fælleselevråd høringsret. Det overvejer vi for tiden, og det vil måske i et eller andet omfang komme med i vort forslag.

Punkt 6 drejer sig om økonomisk støtte til elevrådene. Som jeg nævnte det, overvejer vi at fastsætte en pligt for kommunerne til at støtte elevrådsarbejdet, men hvilke udgifter der kan blive omfattet af en sådan pligt, kan jeg ikke for øjeblikket give nærmere oplysning om.

I punkt 7 foreslås det, at der sikres eleverne stemmeret i skolenævn og skolekommission. Det kan jeg i og for sig have sympati for, men jeg må gøre opmærksom på, at både lærernes organisation og forældrenes organisation mig bekendt er kraftigt imod dette.

Vi er imidlertid i den heldige situation, at tre kommuner, Ballerup, Værløse og Fredensborg-Humlebæk, som et led i deres frikommuneprojekt vil give eleverne stemmeret. Lad os se resultaterne af disse forsøg, og lad os, når forsøgsperioden er udløbet, vende tilbage til tanken. Måske vil forsøgene give nogle resultater, som gør, at alle parter i bred enighed kan tilslutte sig at give eleverne stemmeret.

I punkt 8 foreslås det, at der på skolerne oprettes et fællesudvalg bestående af 4 elever, 4 lærere og skoleinspektøren. Ifølge bemærkningerne skal dette fællesudvalg træffe beslutninger om fællestimer, fællesarrangementer o.lign. Det kan jeg desværre ikke gå ind for, og jeg kan heller ikke gå ind for, at vi opretter endnu et styrelsesorgan, også fordi jeg må afvise, at forældre til elever i folkeskolen på denne måde unddrages indflydelse på de omhandlede beslutninger. Forældrene sættes jo udenfor ved dette.

Jeg må desuden gøre opmærksom på, at forslaget, i hvert fald delvis, kolliderer med regeringens forslag om at indsætte en bestemmelse i skolestyrelseslovens § 27, stk. 16. Forslaget går ud på, at det er skolenævnet, der træffer beslutning om fællesarrangementer for skolens elever.

Som det fremgår af min gennemgang af beslutningsforslaget, ligger mine ønsker for mange af punkternes vedkommende ikke så langt fra socialdemokratiets, og socialdemokratiets forslag vil absolut indgå i de overvejelser, vi skal gøre os, når høringsfasen er forbi. Vi mener, vi fra regeringens side har taget nogle kraftige initiativer på dette felt med pjecen og med udvalgsarbejdet og med lovforslaget. Vi vil gerne prøve at opnå enighed med socialdemokratiet om disse ting, men

[Undervisningsministeren]

som sagt skal høringsfasen overstås, før vi kan spille endeligt ud på disse punkter.

Erling Olsen (S):

Da forslaget er en genfremsættelse af det forslag, socialdemokratiet fremsatte sidst i forrige samling, skal jeg nøjes med at henvise til, hvad mit partis ordfører, fru Dorte Benneisen, sagde ved den lejlighed.

Jeg skal blot dertil føje, at hvis forslaget i praksis skal komme til at virke forholdsvist hurtigt, så er det nødvendigt, at det hjælpes på vej ved en indsats fra lærernes side. Derfor kan det ikke skjules, at dette forslag vil blive ressourcekrævende i den forstand, at lærerne må have en vis kompensation for at gøre dette stykke arbejde, f.eks. i form af timereduktioner. Lærerne er i forvejen meget hårdt ramt på en række områder, og man vil ikke kunne pålægge dem dette ekstra hver uden at tage hensyn til det ved timereduktioner m.v.

Connie Hedegaard (KF):

Der har været stor aktivitet i mange partier i forbindelse med, hvordan man foranlediget af FN's ungdomsår kunne styrke unges deltagelses- og indflydelsesmuligheder i samfundet omkring dem.

Det konservative folkeparti er ikke nogen undtagelse. Vi synes, det er vigtigt, at man giver børn og unge indflydelse på deres dagligdag, i det omfang det har mening, og i det omfang de reelt har interesse i at deltage samt muligheder for at påtage sig det ansvar, der nødvendigvis må følge med indflydelsen.

Et udvalg under det konservative folkepartis hovedbestyrelse har derfor netop fremsendt et program om unges indflydelsesmuligheder til såvel ungdomsudvalget som uddannelsesudvalget. Heraf fremgår det, på hvilke punkter vi kan støtte det foreliggende socialdemokratiske forslag.

Vi deler ønsket om at sikre eleverne medindflydelse og medbestemmelse på de beslutninger, der vedrører deres hverdag. Derfor mener vi, at det er rigtigt at lovfæste elevrådene. Vi mener, at vi ved at give elevrådene høringspligt og høringsret kan give elevindflydelsen et mere konkret og reelt indhold. På dette punkt er vi således enige med forslagsstillerne.

Det er også væsentligt, at eleverne sikres repræsentation i de andre styrende organer, hvori der træffes beslutninger vedrørende skolernes og dermed elevernes hverdag. Derfor mener vi, at elevernes repræsentation i de styrende organer, skolenævn og skolekommission, bør udnyttes til aktiv deltagelse i de forskellige beslutningsprocesser.

Det må ikke mindst være opgaven at få eleverne gjort interesseret i det arbejde, der foregår her. Det kniber det en hel del med, lige så vel som det tit kniber med forældrenes interesse.

I bemærkningerne til det forslag, vi behandler her, giver socialdemokratiet udtryk for, at elevernes manglende interesse skyldes manglende muligheder for medbestemmelse og indflydelse. Når man ser på f.eks. den store medindflydelse, eleverne på de videregående uddannelser har, mener jeg ikke, at der er belæg for påstanden om en sådan direkte proportionalitet mellem indflydelse og deltagelse. Men selvfølgelig er det da rigtigt, at eleverne må have mulighed for at få deres synspunkter hørt og dermed føle, at det arbejde, de eventuelt engagerer sig i, har en mening.

Fra konservativ side deler vi ikke socialdemokratiets ønske om indførelse af stemmeret til eleverne i skolenævnene. Når man f.eks. i bemærkningerne til forslaget argumenterer for, at børn på maksimalt 15-16 år skal have stemmeret i f.eks. skolebyggesager, mener vi ærlig talt, at man er useriøs. Man kan nu engang ikke give unge, der endnu ikke er myndige og dermed heller ikke ansvarlige i økonomisk henseende, stemmeret i sager, der kan være af afgørende økonomisk betydning. Tværtimod forekommer det væsentligt, at vi sikrer, at børnenes første møde med demokratiet sker inden for nogle realistiske rammer, hvor de også har mulighed for at påtage sig det ansvar, der følger med.

Afslutningsvis vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger vedrørende de mange bekendtgørelser og vejledninger, som udgør en væsentlig del af det foreliggende forslags punkter. Fra konservativ side synes vi, det er vigtigt, at lovreglerne på området begrænses så meget som muligt, men vi synes faktisk, det er helt utroligt, hvad der trækkes ned over skolerne af centralistiske forslag.

Til allersidst skal jeg blot udtrykke en stille forundring over, at socialdemokratiet i et

[Connie Hedegaard]

tilsyneladende så neutralt forslag om elevdemokrati finder anledning til at gøre bemærkninger om muligheder for årsplanlagt undervisning, øget praktik, etablering af et fælærersystem, fagkartoteker og meget andet. Man må nok have lov til at spørge sig selv, om det er foreslået af hensyn til elevernes deltagelsesmuligheder eller måske snarere af hensyn til socialdemokratiets uddannelsespolitik.

Det konservative folkeparti kan altså ikke tilslutte sig forslaget i denne form, men i øvrigt deler vi ønsket om mere indflydelse til eleverne i deres dagligdag, og vi håber da også, at arbejdet i folketingets ungdomsvalg og den beretning, der skal skrives dér på et tidspunkt, kan resultere i enighed om nogle af disse ting.

Hanne Severinsen (V):

Da mit partis ordfører, hr. Povl Brøndsted, er forhindret, skal jeg på hans vegne henvise til den ordførertale, vi holdt den 24. maj, og i øvrigt henholde mig til, hvad undervisningsministeren har sagt i dag.

Eleverne skal selvfølgelig have mulighed for på demokratisk vis at være med i deres skoles ledelse og hverdag, men det er ikke et spørgsmål om paragraffer. Skoler og forhold er meget forskellige ude omkring i landet. Elevdemokrati er noget, der skal vokse frem, ikke tvinges frem. Elevarbejdet skal understøttes i relation til aktivitet og kvalitet.

Vi vil gøre alt for at få aktiveret arbejdet omkring folkeskolen, men vi tror ikke, at dette beslutningsforslag på nogen måde vil fremme det formål.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

»Demokrati skal læres i situationer, hvor mennesker er sammen om at træffe beslutninger af betydning for dem selv.« Det er en af sommerens bemærkninger. Den kommer fra venstres ungdoms oplæg om elevindflydelse, og den kunne såmænd være en udmærket overskrift til dette forslag til folketingsbeslutning om elevdemokrati.

Siden vi så forslaget første gang i maj måned, er det ivrigt blevet debatteret blandt de unge. Jeg synes, at debatten bekræfter, at de unge ønsker, at vi 10 år efter folkeskolelovens vedtagelse med formålsparagraffens ord om medleven og medbestemmelse får nogle

fortolkninger og nogle præciseringer af, hvad folketinget forstår ved disse flotte ord.

Jeg vil også henvise til min tale ved førstebehandlingen i maj måned. Jeg ønskede forslaget en let gang igennem huset, og jeg synes, jeg kan høre på den konservative ordfører og forstå på de ting, jeg har læst fra venstres ungdom, at det må være muligt at mødes om at få ordnet de formelle ting ved elevrådsarbejdet i folkeskolen.

Jeg er enig med den socialdemokratiske ordfører, hr. Erling Olsen, i, at med forslaget vil der blive pålagt lærerne et stort arbejde.

Der er under de tidligere behandlinger af uddannelsesforslag her i dag talt meget om gymnasieelevers indflydelse på deres egen hverdag. Det var der nogle der syntes at de ikke er egnede til. Jeg synes, det er noget modsætningsfyldt, at man på den ene side siger, at det kan de unge ikke finde ud af, og på den anden side ønsker man ikke at gå ind i en debat om, på hvilken måde vi allerede fra skolens start kan hjælpe eleverne med at få den træning, at få de omgangsformer, som demokratiet kræver.

At de danske folkeskolelærere også er optaget af dette, ses af en undersøgelse, som er refereret i dagbladet Information i går, 28. november 1985. Undersøgelsen omfatter ikke så mange mennesker, men det er helt tydeligt, at der i lærerflokkene er to helt forskellige holdninger til, hvad eleverne kan få ud af at få lov til at være med til at bestemme deres dagligdag. Det er helt klart, at de yngre lærere ønsker at inddrage eleverne. Det drejer sig ikke kun om at få disse formelle ting, vi har talt om i forbindelse med forslaget, i stand, men at eleverne også får lov til at øve indflydelse på selve undervisningen.

Jeg undrer mig, når fru Connie Hedegaard kan udtrykke en stille forundring. Jeg vil også udtrykke en stille forundring over, at hun kan undre sig over, at dette at få indflydelse på undervisningen er med i dette forslag. Demokratiet i skolen omfatter også det at få indflydelse på sin egen undervisningssituation, og jeg tror bestemt, at eleverne vil være indstillet på at gå ind i det.

Ole Vig Jensen (RV):

Vi har ved en tidligere lejlighed taget positivt imod det socialdemokratiske beslutningsforslag, der jo som udgangspunkt har til for-

[Ole Vig Jensen]

mål at styrke elevdemokratiet i folkeskolen. Ganske vist føjer socialdemokratiet til »reelt elevdemokrati.«

Det er vi meget enige i. Det betyder også, at man skal tænke sig godt om, før man giver sig til at lovfæste forskellige bestemmelser, idet det er vores opfattelse, at man ikke gennem lovgivning kan sikre reelt demokrati. Derved kan man kun sikre den formelle side af sagen. Det har jeg henvist til i min tidligere ordførertale.

Jeg glæder mig over, at de debatter, vi i det sidste år har haft om spørgsmålet, har været med til at fremme hele tanken, og jeg ser også, at undervisningsministeren har taget en række initiativer på området i god overensstemmelse med, hvad vi har opfordret til ved tidligere lejligheder, og i god overensstemmelse med, hvad vi vel er flere der har fremhævet som noget særlig betydningsfuldt netop i ungdomsåret.

Tanken om at forstærke vejledningsindsatsen, som jeg forstår at ministeren er positiv over for, dette, at der udarbejdes en særlig pjece, og at der nedsættes en arbejdsgruppe til at forberede den, er alt sammen noget, der kan fremme det, som også socialdemokratiet står som talsmand for i dette forslag.

Men det er afgørende, at det kun er, når man kan få elevdemokratiet til at fungere i praksis, det er noget værd. For mig at se betyder det, at der stilles særlige krav til skolens lærere, skolens medarbejdere. Kun hvis de har forståelse for spørgsmålet, og kun hvis de engagerer sig i det, har man muligheder for at give eleverne en rimelig medindflydelse på skolens dagligdag.

Socialdemokratiet har ønsket, at der skal sikres elevråd høringsret. Det mener jeg på en række områder kan være yderst fornuftigt. Jeg vil blot sige stiltødt, at vi skal passe på i denne sammenhæng ikke at efterligne det voksne system, hvor en række høringsprocedurer giver et umådeligt bureaukrati og ofte giver det hele et så formelt præg, at det måske ikke mindst på elever kan virke som noget fjernt og forholdsvis ligegyldigt.

Det samme gælder spørgsmålet om elevernes stemmeret. Vi er usikre på, om det er en god og fornuftig vej at gå. Hvis man var sikker på, at det kunne medføre et øget engagement og en større interesse og forståelse hos eleverne, ville vi meget overveje at gå den

vej. Vi ville oven i købet støtte tanken. Men det er ikke uden problemer at give eleverne stemmeret. Det er en vældig byrde at lægge på dem. Det kan være vanskeligt for dem i situationer, hvor de måske oven i købet har den afgørende stemme.

Derfor tror jeg, det er rigtigt, som ministeren har omtalt det, at de forsøg, der nu sættes i gang på dette område inden for frikommuneprojektet, kan give et godt grundlag for folkettinget at beslutte sig på på et senere tidspunkt.

En fortsat bearbejdning af beslutningsforslaget også under udvalgsarbejdet og med henblik på at sikre initiativer er vi meget positive over for.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Vi mener, at forslaget peger i den rigtige retning. Indholdet forholder sig til de væsentlige mangler, der er ved det eksisterende skolestyrelsessystem både på det formelle og på det uformelle plan.

Med hensyn til bemærkningerne har vi nogle kommentarer.

I bemærkningerne om skole, undervisning og demokrati synes vi at der skal en differentiering ind, at afsnittet må udformes langt mere differentieret. Der er forskel på den medplanlægning, eleverne i et indskolingsforløb kan deltage i, og den, den sidste årgangs elever kan deltage i, når de er blevet trænede dertil. Derfor synes vi, at der i stedet for det altfavnende forslag til en snuptagsløsning bør stå, at sigtet med undervisningsformerne skal være at gøre eleverne i stand til selv at problemformulere, analysere og problemløse ved en gradvis træning heri.

Klasserådene mener vi vil betyde et reelt merarbejde for lærerne. Derfor må de nødvendige aftaler herom indgås, hvis noget sådant skal formaliseres i en lov.

Lovsikring af elevrådene er vi enige i. Vi synes, det er et godt punkt, men mange forsøgsarbejder peger på, at også elevrådsarbejdet skal læres. Arbejdet i klassen er her en fundamental forudsætning, men det kan ikke stå alene. Man har på en del skoler med held arbejdet med en kontaktlærerordning. En lærer har mod betaling i form af ekstratid haft til opgave at hjælpe elevrådet med de organisatoriske og tekniske opgaver, som et vellykket elevrådsarbejde kræver. I den for-

[Elisabeth Bruun Olesen]

bindelse er det klart, at elevrådet til enhver tid skal kunne kræve døren lukket for denne kontaktlærer.

Stemmeret for elevrepræsentanterne i skolenævnet synes vi er helt fint, men da ingen af de organer, der nævnes her, er eller skal være arbejdsgiverorganer, men kommunens indstillende og tilsynsførende og rådgivende råd, mener vi, at også lærerrepræsentanterne skal have stemmeret.

Fællesudvalget, som nævnes, tror vi ikke på. Vi mener, at det må være elevrådet, der sender sin eller sine repræsentanter til møde med skolens leder, eventuelt med lærerrådsformanden, når noget skal drøftes uformelt. Andre fælles drøftelser må foregå på fællesmøder i klassen eller i skolenævnet, hvor alle skolens interessenter jo er samlede.

Konkluderende vil jeg sige, at vi er positive over for forslaget og gerne vil være med til et seriøst udvalgsarbejde om det.

Pia Kjærsgaard (FP):

Det er jo en genfremsættelse, som ikke behøver så forfærdelig mange ord, da forslaget er analogt med det tidligere fremsatte forslag. Jeg skal derfor nøjes med at henvise til, hvad jeg sagde, da vi behandlede samme forslag den 24. maj 1985. Dengang afviste vi forslaget, og der er ikke noget, der har forandret vores indstilling siden sidst.

J. K. Hansen (S):

Jeg skal starte med at takke ordførerne – det er de fleste af dem, der har talt i dag – for den positive behandling, vores forslag har fået. Det er rigtigt, at det er en genfremsættelse fra foråret 1985. Vi var på det tidspunkt klar over, at forslaget ikke ville kunne nyde fremme, således at det kunne blive færdigbehandlet i folketinget, inden samlingen sluttede. Det var vi helt klar over.

Forslaget har oversomret, som man kan sige, og er nu modent til en virkelig seriøs debat. Jeg siger tak for den behandling, forslaget har fået.

Jeg har bemærket, at de tanker, vi har lagt frem i forslaget, har været fremme under den nu afsluttede kommunale valgkamp.

Jeg har bemærket, at bl.a. to af regeringspartierne, venstre og de konservative, ønsker at give eleverne større medindflydelse i folkeskolen. Ja, det gør andre partier naturligvis

også, men jeg har specielt bemærket disse to partier. Venstre taler oven i købet om at give eleverne mere magt gennem arbejdet i skolenævnet. Nu kan jeg ikke lide ordet »magt«. Det sagde jeg også ved forrige behandling. Jeg foretrækker ordet »medindflydelse«. Oven på den kommunale valgkamp er det nu tiden til at gøre ord til handling, og da synes jeg, at vores forslag er særdeles velegnet.

Jeg skal takke undervisningsministeren for de bemærkninger, han kom med. Vi har også før hørt, at ministeren har nedsat et arbejdsudvalg, og vi har også fået noget materiale fra ministeren. Den pjece, som vil komme, venter vi naturligvis på. Den vil vi gerne have med i arbejdet i udvalget om dette forslag.

Jeg har bemærket, at ministeren i sit forslag til ændring af skolestyrelsesloven i sin fremsættelsestale siger, at man er indstillet på at fremkomme med et ændringsforslag til § 80 b i skolestyrelsesloven om elevråd fra 5. klassetrin. Jeg mener bestemt, at vi skal have det på alle klassetrin. Det er helt klart, at der vil være forskel på det elevrådsarbejde, der kommer til at foregå på de forskellige klassetrin, men jeg er af den opfattelse, at vi skal have elevråd på samtlige klassetrin.

Jeg har noteret mig, at ministerens ungdomsorganisation, Venstres Ungdom – det tror jeg også jeg nævnte under forrige behandling – i sit uddannelsesprogram siger, at eleverne skal have reel indflydelse på langt flere opgaver i folkeskolen. Man siger også, at eleverne skal sikres repræsentation i skolenævnene med stemmeret på lige fod med forældrene. Jeg tror og håber da, at ministeren er enig med sin egen ungdomsorganisation i, at dette skal ske fyldest.

Ministeren siger, at han mener, at forældrene og lærerne er imod, at eleverne får stemmeret i skolenævn og skolekommission. Det kan vi naturligvis få nøjere undersøgt, men jeg tror nu ikke, at den modstand er så stor, som ministeren ville gøre det til.

Jeg glæder mig til, at vi får nogle resultater fra forsøgene i de tre kommuner med frikommunestatus, så vi på den måde kan komme et skridt længere henimod at give eleverne større indflydelse.

Ministeren var direkte imod punkt 8 i vores forslag om, at der på hver skole oprettes et særligt udvalg bestående af 4 lærere, 4 elever og skoleinspektøren. Det er i modstrid med et forslag, ministeren har fremsat, nr. L

[J. K. Hansen]

47, om ændring af § 27 i skolestyrelsesloven, så vidt jeg husker.

Det er ikke vores mening med dette forslag at tilsidesætte skolenævnets indflydelse. Det er vores mening at drage omsorg for, at et sådant fællesudvalg inden for de bevillingsmæssige rammer kan træffe afgørelse bl.a. om fællestimer, fællesarrangementer, skolefester, skolekomedier, sportsstævner o.lign.

Jeg skal sige til fru Connie Hedegaard, at jeg med stor interesse har læst det konservative folkepartis ungdomsprogram. Sådan står der på forsiden. Jeg ved godt, at der også står, hvem det er udarbejdet af, og hvad meningen er med det. Jeg hilser naturligvis med den allerstørste tilfredshed de ting, fru Connie Hedegaard også nævnte her fra talerstolen vedrørende elevernes indflydelse i folkeskolen. Da jeg læste det, fik jeg faktisk den mistanke – den er selvfølgelig helt ubegrundet – at det var skrevet af efter vores forslag. Men jeg synes alligevel, det er vældig godt, hvad der står.

Man siger, at elevrådene skal lovfæstes, og at det vil medvirke til at sikre, at alle skoler får et levende og engagerende elevdemokrati. Jeg synes, det lyder vældig godt. I samme åndedrag bebrejder fru Connie Hedegaard os, at vi har taget flere ting med i vores forslag, som egentlig ikke vedrører det, vi taler om. Det er nu ikke helt rigtigt, for når vi taler om reelt demokrati i folkeskolen, det nære demokrati og det formelle demokrati og alle disse ting, er det simpelt hen nødvendigt. Hvis vi skal have eleverne til at engagere sig, være med i dette arbejde, så må vi tage de ting med, for at vi kan få dette engagement. Det er bl.a. derfor, vi har det med.

Jeg kan glæde mig over, at fru Connie Hedegaard og hendes partifæller har disse ting med. Man siger også, at indførelsen af elevrådenes høringspligt og -ret vil give elevindflydelsen et mere konkret og reelt indhold. Også det synes jeg er godt. Det er bare trist, at man ikke har en linje, der siger, for at vi kan komme helt igennem med disse ting, at eleverne også skal have den fulde medindflydelse i de råd og nævn, de sidder i, at de skal have stemmeret.

Jeg tror, jeg gennem mit svar til ministeren også har svaret fru Hanne Severinsen fra venstre. Bl.a. har jeg henvist til Venstres Ungdoms program.

Jeg er fuldstændig enig i de betragtninger, fru Hanne Thanning Jacobsen fra SF kommer med, og jeg takker for tilslutningen til forslaget.

Jeg skal også sige tak til hr. Ole Vig Jensen for de bemærkninger, han kom med. Vi ønsker bestemt ikke med vores forslag at tvinge nogen ting igennem. Vi ønsker, at tingene skal – det sagde vores ordfører i dag, det sagde vores ordfører ved tidligere lejligheder, fru Dorte Bennedsen – gro op nedefra, og derfor vil vi gerne diskutere det i udvalget.

Med hensyn til, at elevrådene skal have høringsret, tror jeg ikke, at bureaukratiet bliver så voldsomt. Vi nævner helt konkret en række punkter, hvor vi mener at elevrådene skal have høringsret.

Jeg er enig i en række af de betragtninger, fru Elisabeth Bruun Olesen på VS' vegne fremkommer med. Vores ordfører, hr. Erling Olsen, gjorde det også helt klart, at i forbindelse med dette forslag skal vi tage lærernes situation op. Det bliver simpelt hen nødvendigt.

(Kort bemærkning).

Connie Hedegaard (KF):

Det er bare en kort kommentar til hr. J. K. Hansen. Det bliver fremstillet, som om det er forfærdeligt, at vi ikke vil gå det sidste skridt og give eleverne meget større indflydelse på undervisningen, stemmeret osv.

Det er faktisk af hensyn til elevernes første møde med demokratiet, at jeg personligt mener, det er væsentligt, at man ikke stiller dem over for nogle opgaver, nogle krav og en indflydelse, som de føler de ikke er kompetente til eller i stand til helt at overskue. Det mener jeg er at give dem et negativt møde med demokratiet, der måske på længere sigt kan være med til at afskrække dem fra yderligere deltagelse i samfundslivet. Jeg mener, det er vigtigt, at vi finder en afbalanceret måde at forvalte denne indflydelse og deltagelse på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 36:

Forslag til folketingsbeslutning om uddannelsesløn.

Af Erling Olsen (S) m.fl.

(Fremsat 8/11 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling**Undervisningsministeren (Bertel Haarder):**

Som jeg sagde sidste gang, vi havde dette interessante forslag til behandling, er det vanskeligt at vurdere dets statsfinansielle virkninger. Forslagsstillerne lægger megen vægt på beskæftigelsesvirkningen og regner således med en besparelse på 750 mill. kr. på dagpengeområdet. Vi mener, det er tvivlsomt, om forslaget vil have denne effekt, og vil gerne stille et tillægsspørgsmål. Hvis det har denne effekt, hvad er så virkningen på betalingsbalancen?

Ifølge forslaget skal de uddannelsessøgendes økonomi forbedres dels gennem forbedrede lånemuligheder, den såkaldte forskudsløn, dels gennem en højere egenindtægtsgrænse. Jeg vil gøre opmærksom på, at under de eksisterende regler, hvorefter man kan få rentelette statslån, har kun cirka halvdelen af de uddannelsessøgende faktisk ønsket at tage rentelette lån. De vil hellere arbejde i studietiden og slippe for rentebyrden og tilbagebetalingspligten efter uddannelsens afslutning.

Der er altså noget, der tyder på, at de studerende, også i det tilfælde, hvor man kalder det forskudsløn, vil foretrække at slippe for gæld af nogen art. Det er sandsynligvis de høje renter i 1970'erne og de deraf følgende eksplosivt voksende gældsbyrder, der har gjort den nuværende generation af unge nervøse ved at tage lån. Derfor er jeg ikke sik-

ker på, at tanken om forskudsløn vil være så populær, som forslagsstillerne tror. De unge vil hurtigt opdage, at de skal betale tilbage.

Jeg må gøre opmærksom på, at det angivne antal uddannelsessøgende, som påbegynder en ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse, ikke helt svarer til det faktiske antal. Tallet er skønnet for lavt.

Forslaget vil altså blive dyrere end forudsat, eller også vil tilbagebetalingsbyrden blive større end forudsat.

Forudsætningen om, at folk med en videregående uddannelse i de første 5 år efter uddannelsens afslutning gennemsnitligt tjener 184.000 kr. årligt, er nok også for optimistisk. Hvis de tjener mindre, vil det yderligere medvirke til at øge tilbagebetalingsbyrden eller gøre forslaget dyrere for samfundet.

Ligevægtsobligationsmassen i de til forslaget knyttede beregninger er sandsynligvis sat for lavt. De undersøgelser og vurderinger, der er foretaget vedrørende forslaget, tyder ikke på, at det vil være udgiftsneutralt. Hertil kommer, at forbedringen i forslaget desværre øger de uddannelsessøgendes lånebyrde eller statens udgifter. Selv om det er statslån og ikke banklån, det drejer sig om, er jeg bange for, at mange uddannelsessøgende vil foretrække stipendier fremfor forskudsløn og derfor ikke vil benytte dette tilbud fra socialdemokratiet.

Men som sagt: ingen kan benægte, at det er et interessant forslag. Vi må blot se i øjnene, at af intet kommer intet, undtagen lommeuld. Man kan ikke pludselig trylle en stor forbedring for de studerende frem, uden at det enten giver offentlige udgifter eller stærkt stigende lånebyrder. Det er vores situation.

Regeringen vil komme med et udspil på dette felt, muligvis i flere etaper. Vi føler ligesom socialdemokratiet, at der er brug for handling. Vi agter at handle og præsentere forslaget for folketinget i denne samling. Vi vil nok i højere grad end forslagsstillerne satse på stipendier, men vi er enige med forslagsstillerne i, at det vigtigste er, at der i starten af uddannelsen gives stipendier. Så må der senere hen gerne være en større låneandel. På dette punkt og sikkert på andre punkter tror jeg vi kan mødes, men jeg må bede forslagsstillerne om at afvente, at regeringen afslutter sine overvejelser, før vi kan optage nærmere forhandlinger om en SU-forbedring.